

les despeses municipals (construcció de murades) i a les de l'església (construcció del temple i ornamentals).

c) L'església

A la Carta de Poblament de Les Coves també apareix la dècima o delme. El delme era un altre tipus de prestació de caràcter eclesiàstic. Aquesta renda (en teoria el deu per cent dels fruits i rendes dels camps) anava al rector i clergie de l'església per al seu manteniment, sense cap obligació de conservar el temple ja que anava a càrrec del municipi.

d) Els pobladors

La Carta de Poblament de Les Coves fa beneficiaris a en Mateu Huguet i a d'altres pobladors.

L'alcaide o batlle de Les Coves va rebre l'ordre de n'Artal d'Alagó de distribuir les terres entre els pobladors.

Els pobladors i els seus successors rebien la vila i el seu terme, els camins, les terres treballades i ermes, les muntanyes, les llenyes, les pedres i dret a caçar.

Hem de recordar que la repoblació d'un lloc suposava el trasllat de persones, que havia d'ésser compensat amb una sèrie d'avantatges econòmics com la donació de terres, l'ús de bovalars i deveses per pasturar els ramats, poder agafar llenya dels boscos per calfar-se a l'hivern i cuinar, poder caçar per alimentar-se...

CONCLUSIÓ

L'objectiu d'aquestes línies és donar a conèixer a la gent de Les Coves de Vinromà la Carta de Poblament d'aquesta vila, les condicions en què vingueren els seus avantpassats catalans i aragonesos per establir-se com a primers col·laboradors i recordar l'1 de novembre com la diada de l'otorgament d'aquest document en aquell llinyà 1281.

BIBLIOGRAFIA

López Elum, P.: "La repoblación valenciana", Història del País Valencià, Vol. II, Edicions 62, Barcelona, 1989.

Díaz i Manteca, E.: "El libro de Poblaciones y Privilegios" de la Orden de Sta. María de Montesa. Diputació de Castelló, 1987.

Díaz i Manteca, E.: "Programa de Festes d'Agost de Les Coves, 1981".

Díaz i Manteca, E.: "De l'economia antiga de Les Coves: la molinaria". Tossal Gros, núm. 4, març-abril 1989.

Barreira i Edo, P.-E.: "El segle XIII a Ares: La Carta de Població", CFM núm. 40, octubre-desembre 1992.

Enciclopèdia catalana: "Gran Enciclopèdia Catalana", Barcelona 1994.

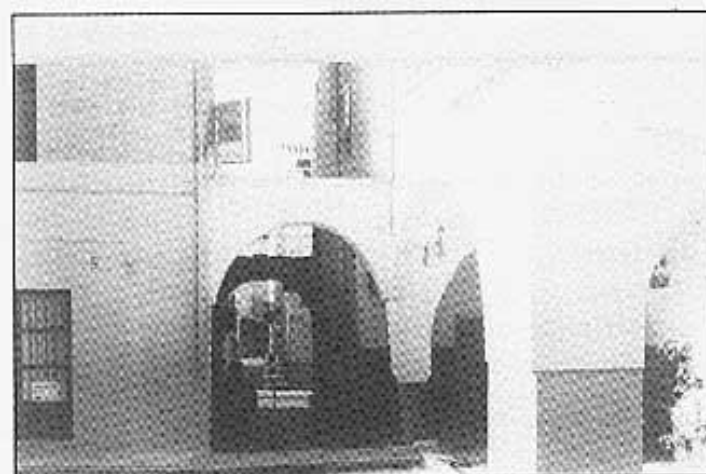
ANNEX I: ELS SENYORS DE LES COVES

Jaume I "El Conqueridor" (1233-1235)

Des de la rendició sarraïna, oco-

Antigues murades

El portalet

reguda la Tardor de 1233, la Tinença de Les Coves estigué en poder del rei conqueridor.

Balasc d'Alagó (1235-1240)

L'11 d'abril de 1235 el rei en Jaume lliurava a en Balasc d'Alagó la Tinença de Les Coves i la de Culla (actuals termes municipals de Culla, Benassal, Vistabella, Benafígols, Aizeneta, La Torre d'en Besora i Vilar de Canes) a canvi de Morella.

Orde de Calatrava (1240-1275)

Cap el 1240 a causa de la mort d'en Balasc d'Alagó -sublevat contra "El Conqueridor"- la Tinença de Les Coves passà a l'Orde de Calatrava.

Artal d'Alagó (1275-1293)

La Tinença de Les Coves tornaria a mans dels Alagons el 2 de juny de 1275 en què n'Artal d'Alagó canviava la Tinença de Calanda (vora Alcanyis) per la de Les Coves a l'Orde de Calatrava. N'Artal fou un noble poderós per aquestes contrades. I ho seria més en casar-se el 1279 amb na Teresa Peris, filla d'en Pere "El Gran", en obtenir Ares el 1283 i en rebre -el 1285- Peníscola (amb Vinaròs i Benicarló) del seu cunyat n'Alfons "El liberal".

Jaume II "El Just" (1293-1294)

L'enfrontament de n'Artal d'Alagó amb el seu oncle en Guillem

d'Anglesola -senyor de la Tinença de Culla- obligà el nou rei (que també era cunyat del d'Alagó) en Jaume II a comprar-li la Tinença de Les Coves, amb el consentiment de la seva germana na Teresa Peris, per 135.000 sous (sis mil set-cents cinquanta lliures).

Orde del Temple (1294-1312)

El 17 de novembre de 1294 el rei en Jaume II canviava a fra Berenguer de Cardona, mestre del Temple, les tinençes de Peníscola, Ares i Les Coves per Tortosa. L'Orde del Temple, que ja posseïa la Balla de Xivert des de la conquesta el 1233, augmentaria les seves propietats -el 27 de març de 1303- en comprar la Tinença de Culla a en Guillem d'Anglesola per 500.00 sous (25.000 lliures), gaire gè quatre vegades més la quantitat pagada pel rei en Jaume II deu anys abans per la Tinença de Les Coves.

Jaume II "El Just" (1312-1319)

En extinguir-se l'Orde del Temple per butlla del Papa Climent V, la Tinença de Les Coves restaria a disposició del monarca fins la creació de l'Orde de Montesa.

Orde de Montesa (1319-1836)

El 9 de juny de 1319, per butlla del Papa Joan XXII, es fundà l'Orde de Montesa. En Joan XXII ordenava que les batllies i tinençes de

l'extingida Orde del Temple (Xivert, Ares, Peníscola, Les Coves i Culla) i de l'Hospital (Cervera) al regne de València, fossin lliurades a l'Orde de Montesa.

La Tinença de Les Coves, que esdevindria Comanda Major, fou governada pels famosos catorze Mestres, molts d'ells enterrats a Sant Mateu, fins el 1587 en què, per butlla del Papa en Sixte V, fou incorporada definitivament a la Corona.

ANNEX II: CRONOLOGIA DELS SOBIRANS DE LA CONFEDERACIÓ CATALANO-ARAGONESA

Jaume I "El Conqueridor" (Montpeller, 2-2-1208 - València, 27-7-1276). Rei d'Aragó, comte de Barcelona, rei de Mallorca i rei de València.

Pere "El Gran" (València, 1240 - Vilafranca del Penedès, 10-11-1285). Rei d'Aragó, comte de Barcelona, rei de València i rei de Sicília.

Alfons "El Liberal" (València, 1265 - Barcelona, 1291). Rei d'Aragó, comte de Barcelona i rei de València.

Jaume II "El Just" (València, 1267 - Barcelona, 1327). Rei d'Aragó, comte de Barcelona, rei de València i rei de Sardenya.

POBLACIÓ DEL LOCH DE LES COVES (I)

Manifiesta cosa sea a quantos esta carta oyan e veran, que nos don Artal de Alagon e nos dona Teresa Perez, filla del muy alto senyor don Peyro rey de Aragon e muller del dicto don Artal de Alagon, per nos e per todos nuestros successors con esta present publica carta, por a todos tiempos valdora, damos e de present livramos a vos, Mathen Huguel e a vos Pero Comin e a vos Berenguer Comin e a vos Pero Revert e a vos Iohan Exivert e vos Ramon de Viveres e a vos Iohan Guitari e a vos Ferrer Narbonis e a vos Arnalt d'Abella e a vos Phelip de Bajes e a vos Guillem de Vallfagona e a vos Bertholi Verdu e a vos Berenguer Spano e a vos Iohan Curda e a vos Ramon Bardal e todos aquellos otros que con vos e vos con ellos aquesta poblacion de nos prestos e recibistes e partiestes por albaranes e por suertes e por ciertas partes amollonastes. E tambien a todos aquellos que de nos han acapdados otros heredamientos apartados que no eran, ni son de aquellos heredamientos que a vos diemos, lo quales los fueron asignados e mollonados por mandamiento nuestro por don Iohan Perez de Casanueva, Alcaide (Foli XXI.) nuestro de Las Cuevas. E tambien a todos los que hi eran ya pobladores, todos los heredamientos que y han por poblacion o por compra o por pura donacion de nuestros antecessores o de nos a todos vosotros e a vuestros successors e a todos los otros que alli popularan e